

Як уявляється, пропонувані ідеї повної трансформації правоохоронної функції держави на правовиховну є утопічними. Варто звернути увагу на висновок Г. Радбруха, що «тільки той правопорядок діє, який зумів створити фактичне середовище для свого функціонування, будь то шляхом переконання і «приручення» до себе законослухняних громадян в результаті тривалого впливу на їхній спосіб мислення або шляхом нав'язування себе їм насильно допомогою примусу і покарання» (Радбрух Г. Философия права Густав Радбрух ; пер. с нем. – М. : Междунар. отношения, 2004. – С. 93). Отже, навіть правове виховання потребує певного примусу, у зв'язку з чим правоохоронна функція держави принаймні в осяжному майбутньому залишиться функцією, поєднаною з примусом.

Журенок Т. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри теорії держави і права*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ФОРМА ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЇХ ТИПОЛОГІЙ

Необхідним сектором у структурі громадянського суспільства виступає недержавний або некомерційний сектор. Так званий третій сектор утворюють різноманітні недержавні інституції: об'єднання, асоціації, рухи, благодійні установи, органи самоорганізації населення. Відповідно до ст. 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) «Свобода зібрань та об'єднання» кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. ЄКПЛ передбачає також утворення публічно-правових громадських об'єднань, таких, що створюються законодавчим актом (колегії адвокатів, нотаріусів, гільдії ремісників, асоціації лікарів, туроператорів тощо). Проблематика правового статусу інституцій громадянського суспільства стає особливо актуальною у зв'язку зі зміною національного законодавства у цій сфері.

Наприклад, російський Федеральний Закон «Про громадські об'єднання» розподіляє усі громадські формування, що створюються в Росії, зокрема за організаційно-правовою формою на: громадські організації; громадські рухи; громадські фонди; громадські установи; органи громадської самодіяльності. Закон Молдови «Про громадські об'єднання» передбачає при створенні громадських об'єднань вибір однієї з чотирьох організаційно-правових форм, а саме: громадський рух; громадська організація; громадська установа; громадський фонд (Мыскина М. Н. Правовой статус общественных объединений в государствах-членах СНГ / М. Н. Мыскина // Ежегодник сравнительного правоведения. – 2001. – М. : Изд-во НОРМА, 2002. – С. 120-121). У деяких університетах Хорватії, на-

приклад, створюються публічно-правові об'єднання у формі студентських союзів, у Франції елементи публічного права мають товариства мисливців, в Ісландії – асоціації водіїв (Матага З. Право на свободу общественных объединений в соответствии с европейской конвенцией о защите прав человека и основных свобод / Звонимир Матага. – К. : ИКЦ «Леста», 2010. – С. 17-19). Це дозволяє класифікувати громадські об'єднання на публічно-правові, приватно-правові та такі, що поєднують елементи перших двох типів.

Вітчизняна дослідниця В. М. Кравчук поділяє усі організації, які існують в суспільстві, залежно від їх узгодженості з правопорядком на легальні (переслідують правомірну мету) і нелегальні (переслідують неправомірні цілі). В свою чергу науковець виділяє два види легальних організацій: не легалізовані (не потребують легалізації або члени таких організацій не вважають за необхідне вдаватися до процедури легалізації) та легалізовані (легалізували свою діяльність шляхом повідомлення про заснування або шляхом державної реєстрації) (Кравчук В. Деякі підходи до класифікації громадських організацій в Україні / В. Кравчук // Вибори та демократія. – 2007. – № 1 (11). – С. 52-53).

З таким підходом до класифікації легальних організацій важко погодитись. Так, одним із принципів створення та діяльності громадських об'єднань в Україні, визначених Законом України «Про об'єднання громадян», є принцип законності. Створення та діяльність нелегалізованих об'єднань, які відповідно до вказаного закону підлягають офіційному визнанню рішенням уповноважених органів влади, не можна вважати легальною або узаконеною без проходження легалізаційних процедур.

Новим етапом правового регулювання діяльності громадських об'єднань стало прийняття Верховною Радою Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI [13], який почав діяти з 1 січня 2013 року.

У новому законі використані терміни, відмінні від тих, що закріплені в Законі України «Про об'єднання громадян» 1992 р. Так, загальним поняттям щодо об'єднань, створених для задоволення суспільних потреб без мети отримання прибутку, тепер є «громадське об'єднання».

Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація чи громадський союз. Тобто новий законодавчий акт класифікує громадські об'єднання саме за організаційно-правовою формою та визначає відмінності у правовому статусі обох форматів.

За новим законом громадська організація – це громадське об'єднання, *засновниками і членами (учасниками) якої є фізичні особи*. Громадський союз – це громадське об'єднання, *засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права і фізичні особи* (Про громадські об'єднання : Закон

України від 22.03.2012 р., № 4572-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30. – Ст. 109).

Підсумовуючи викладене, необхідно вказати на існування різних підходів зарубіжної та вітчизняної науки порівняльного правознавства до класифікації громадських об'єднань. Ці підходи відображають або втілюються у законодавчих актах, якими врегульовано питання легалізації громадських формувань. Втім необхідно виділити основоположні критерії, що дозволяють відокремити громадське об'єднання одне від одного, визначити його правовий статус та в цілому місце в системі інституцій громадянського суспільства.

Бородин В. А.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
аспирант кафедры теории государства и права*

ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ЕВРЕЕВ В ОДЕССЕ В ПЕРИОД ПЕРВОЙ РОССИЙСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Исследование истории развития правового положения различных национальных меньшинств является очень важным, поскольку может стать полезным при реформировании современного законодательства. Особенно ценным опытом в этой сфере обладает Одесса, с ее вековой историей совместного проживания людей различных национальностей в плодотворном сотрудничестве. Тем интереснее более подробно рассмотреть положение еврейского населения города в период первой российской революции, когда возник серьезный конфликт между евреями и другими национальностями, которые проживали в Одессе.

Согласно переписи 1897 г. в Одессе проживало 139 тыс. евреев. Из них около 2 тыс. были состоятельными людьми – владельцами фабрик, мельниц, магазинов. Евреи принимали активное участие в общественной жизни города, участвовали в благотворительности и благоустройстве города. Несмотря на это в отношении евреев Одессы действовали ограничительные законы и правила, как и на территории остальной Российской империи. Согласно «Временным правилам о евреях» от 3 мая 1882 г. (ПСЗРИ. – Собр. 3. – Т. 2. – № 834) евреи могли проживать только в городах и местечках 15 определенных еще Екатериной II губерний, в том числе – в Одессе. Также устанавливались прямые и косвенные ограничения на различные виды трудовой деятельности евреев, поэтому фактически они могли быть только ремесленниками, торговцами или лицами свободных профессий. Существовали ограничения для евреев при приеме в средние и высшие учебные заведения и на государственную службу.

После вступления в силу «Временных правил о евреях» власть продолжала курс на урезание прав еврейского населения. Так, контрреформа 1890 г. лишила евреев прав на участие в земском самоуправлении. В даль-